

DMT

Drivmedelstillägg vid lastbilstransporter

Exempel på standardtexter
Beräkning av drivmedelstillägg och index som visar förändring
exklusive drivmedel.

Översikt, exempel och vanliga fel

Innehåll

Innehåll	2
Drivmedelstillägg (DMT) Syfte	3
Vem tar ut DMT?	3
Beräkningsformel	3
Beräkning av bränsleklausul	3
Exempel på standardtext om drivmedelstillägg	4
Drivmedelstillägg (DMT), exempel på avtalstext	4
Definitioner av begrepp som är viktiga för att förklara DMT	5
Prisbegrepp	5
Ursprungspris	5
Aktuellt pris	5
Datumbegrepp	5
Basmånad	5
Avläsningsmånad	5
Indexserie	5
Förändring i procent	5
Avläs DMT med SÅindex	6
Beräkna DMT	7
Rätt DMT, grunden	7
DMT när aktuellt pris inte är samma som ursprungligt pris	7
Prisförändring med index exklusive drivmedel	8
Prisförändring baserat på indexförändring exklusive drivmedel	8
Prisförändring baserat på indexförändring exklusive drivmedel när DMT inte var noll vid basdatum	8
Definitioner för beräkning av prisförändringar kopplade till SÅindex indexserier	10
Allmänt	10
Baspris	10
Indexserie	10
Prisets koppling till indexserier	10
Basmånad	11
Avläsningsmånad och intervall	11
Prisrevideringsdatum	11
Uträkning	11

SÅindex är Sveriges Åkeriföretags program för alla som vill få tillgång till index i åkeribranschen. Programvaran kan laddas ner från www.akeriekonomi.se

Drivmedelstillägg (DMT) Syfte

DMT är en priskorrigerande faktor mellan köpare och säljare av transporter. Orsaken är drivmedelspriset. Som bekant har diesel en förmåga att öka och stiga både snabbt och mycket och det påverkar givetvis affärerna för de som sysslar med transporter.

Både köpare och säljare kan ha intresse av att en överenskommelse om transporter blir långvarig, exempelvis några år. Då är de snabba ändringarna i drivmedelspris ett problem. Hur skall säljaren göra? Ta extra höjd från start i en affär för att gardera sig? Chansa på att det inte blir så kraftiga ökningarna men då också riskera en hel del? Lösningen har varit DMT, ett pristillägg som ökar och minskar i relation till drivmedelsprisets förändring.

Vem tar ut DMT?

Vanligen är DMT en extra fakturerad på åkeriets fakturor till transportköparen. Ett procentpåslag på de transporter som faktureras.

Transport av gods mellan A och B	10 000 kr
Drivmedelstillägg april 8,0%	800 kr
	<hr/>
	10 800 kr
	Moms 25%
	2 700 kr
	<hr/>
Summa att betala	13 500 kr

Beräkningsformel

DMT anges i relation till överenskommet pris. Formeln är:

Drivmedelskostnads förändring enligt index * Drivmedelsandel.

Beräkning av bränsleklausul

Drivmedelskostnad mäts varje månad av SCB och publiceras bl a av Sveriges Åkeriföretag. Serien benämns K92SÅ0900.

Dieselskostnaden är enbart en del av alla de kostnader som transportören har. Den uppmätta dieselskostnadsförändringen kan därför inte direkt användas som en procentuell prispförändring på hela det ursprungliga transportpriset. En korrigering måste göras genom att drivmedelsprisets förändring reduceras i proportion till hur stor andel av ersättningen som motsvarar dieselskostnaden. Vi kallar det drivmedelsandelen.

På följande sidor ger vi förklaringar till hur DMT beräknas i olika fall.

Exempel på standardtext om drivmedelstillägg

Texten nedan visar hur en överenskommelse om DMT kan formuleras. Måste det vara så krångligt? En överenskommelse sätts på prov vid de tillfällen då parterna tycker olika. Då är det bra om alla fakta är med.

Drivmedelstillägg (DMT), exempel på avtalstext

Transportpriset revideras varje månad med ett särskilt drivmedelstillägg (DMT).

DMT avser att motsvara åkarens ungefärliga kostnader för drivmedel och beräknas som en procentsats i relation till ursprungligt transportpris.

Storleken på DMT utgörs av förändring av drivmedelskostnad multiplicerad med drivmedelskostnadens andel av ursprungligt pris. Förändring av drivmedelskostnad skall beräknas i enlighet med indexserien K92SÅ0900 Diesel.

Bas månad för DMT beräkningen är april 2008.

Drivmedelskostnadens andel av ursprungspriset skall vara den andel som drivmedel utgör av indexserien T08SÅXXX i april 2008.

DMT skall beräknas för varje månad och som avläsningsmånad skall gälla månaden före den månad då DMT används.

DMT skall anges som ett procenttal med en decimal. Om ursprungligt transportpris ändras så skall detta beaktas vid beräkning av DMT i de fall tillämpning av DMT sker genom ett procentuellt tillägg eller avdrag på aktuellt pris. DMT skall då förändras i relation till hur mycket det ursprungliga priset är av aktuellt pris.

Tillämpning av DMT skall där annat inte anges av texten i denna paragraf följa bilaga X, Definitioner för beräkning av prisförändringar kopplade till SÅindex indexserier.

I nästa avsnitt förklarar vi ord som används i standardtexten.

Definitioner av begrepp som är viktiga för att förklara DMT

Prisbegrepp

Ursprungspris

Det transportpris som gällde när drivmedelstillägget var noll.

Aktuellt pris

Det aktuella transportpriset.

Datumbegrepp

Basmånad

Den månad då drivmedelstillägget är noll.

Avläsningsmånad

Den månad då drivmedelskostnaden skall avläsas för att ett nytt DMT skall kunna bestämmas.

Indexserie

Indexserier mäter en förändring jämförd med en ursprunglig avläsning. Mätningen för drivmedel görs av SCB och publiceras under benämningen T92SÅ0900 Diesel. Istället för att uppgifter lämnas om faktiskt pris i kronor och ören så lämnas uppgiften som ett indextal. Det betyder att det pris som gällde när indexserien började avläsas bestämdes att motsvara indextalet 100. När priset vid senare tillfällen avläses så jämförs det med ursprungspriset. Har priset ökat med 10% så innebär det att det nya indextalet blir 10% högre än det ursprungliga talet som var 100. Nytt indextal blir då 110.

Förändring i procent

Förändring i procent är skillnaden mellan indextal vid avläsningsmånaden och indextal vid basmånaden och denna skillnad ställs i relation till vad index var vid basmånaden.

Exempel:

Index vid basmånaden	120
Index vid avläsningsmånaden	150
Uträkning blir $(150-120)/120=$	25%

Avläs DMT med SÅindex

För användare med SÅindex 4.0 är det enkelt att snabbt se ett drivmedelstillägg förutsatt att andelen drivmedel vid basmånaden är lika med andelen för ett typfordon vid samma månad.

Vi visar med ett exempel hur man kan gå tillväga.

Köpare och säljare har gjort en överenskommelse om att transportpriset skall ha januari 2008 som basmånad och då skall DMT vara noll. De är också överens om att andelen drivmedel skall vara den andel som anges i indexserien T08SÅ14 Partigods i januari 2008. Ytterligare detaljer man enas om är att DMT skall ändras varje månad och påverkas av indextalet månaden före det tillämpas.

Vi beskriver hur man kommer fram till det DMT som skall tillämpas på transporter som sker under maj 2008. I SÅindex används menyraden Lastbilar och undermenyraden *Typtransport Totalt*. I det formulär som visas ställer användaren in rätt typtransportserie, T08SÅ14 Partigods samt basmånad och avläsningsmånad. Den avläsningsmånad som väljs är april, månaden före den månad då det framräknade DMT skall användas. Nedanstående formulär visas:

Kod	Kostnadslag	Index	Andel %	Index	Andel %	Förändring %	Påverkan på totalindex %
K92SÅ0100	Avskrivning	146,6	12,7	151,2	12,5	3,1	0,4
K92SÅ0200	Ränta	64,9	4,1	67,1	4,0	3,4	0,1
K08SÅ0300	Fordonskatter lastbilar	100,0	2,0	100,0	1,9	0,0	0,0
K08SÅ0400	Försäkringar lastbilar	100,0	2,9	100,0	2,8	0,0	0,0
K92SÅ0500	Lön	171,4	32,5	178,3	32,2	4,0	1,3
K92SÅ0600	Administration	155,1	4,6	153,6	4,3	-1,0	0,0
K92SÅ0800	Däck	151,2	2,9	153,5	2,8	1,5	0,0
K92SÅ0900	Diesel HSK	375,2	30,6	413,4	32,1	10,2	3,1
K92SÅ1000	Reparation	182,1	7,7	185,7	7,5	2,0	0,2
		100,0		100,0			5,1

För att hitta DMT tittar vi noggrannare på raden med Diesel.

Kod	Kostnadslag	Index	Andel %	Index	Andel %	Förändring %	Påverkan på totalindex %
K92SÅ0900	Diesel HSK	375,2	30,6	413,4	32,1	10,2	3,1

Av raden framgår att dieselkostnaden har ökat med 10,2%. Vid basdatumen var andelen diesel 30,6% och det innebär att DMT blir 3,1%. Så här ser uträkningen ut:

Drivmedelskostnads förändring enligt index * Drivmedelsandel.

$10,2\% * 30,6\% = 3,1\%$.

Beräkna DMT

Rätt DMT, grunden

förändring enligt index * drivmedelsandel vid basdatum

Tanken är att DMT skall kompensera åkaren för ändrade drivmedelskostnader för en bestämd transport.

Matematiskt är grunden enkel.

Åkaren har ett pris, exempelvis 10 000 kr. Vid transporten gör man åt drivmedel som när verksamheten börjar kostar 2 000 kr. Drivmedlet motsvarar 20% av priset vid basdatum.

Om drivmedelsindex ökar 10% från basdatum till ett nytt avläsningsdatum så betyder det att åkarens kostnader blir 2200 kr för drivmedel (2000 kr + 10% av 2000).

När åkeriet skall skicka faktura skriver man en rad med det ursprungliga priset 10 000 kr och därunder en rad som anger ett tillägg för drivmedel (DMT). Det skall bli 200 kr och det vet vi från vår tidigare beräkning. Hur har vi kommit fram till det?

Uträkningen är att vi tagit förändring enligt index * drivmedelsandel vid basdatum. I vårt exempel blir det 10% * 20% och uträknat blir det 2%

DMT när aktuellt pris inte är samma som ursprungligt pris

förändring enligt index * drivmedelsandel vid basdatum * aktuellt pris/ursprungspris

Vår åkare i föregående avsnitt hade ett pris som var 10 000 kr när transportererna började. Vi kallar det för ursprungspris. När ett år gått så höjer åkeriet priset till 11 000 kr.

Från grundreglerna för beräkning av DMT vet vi att förändring enligt index skall multipliceras med ursprungspriset. Hur skall vi då göra om aktuellt pris inte är samma som ursprungspriset? Aktuellt pris är 11 000 kr och ursprungspriset är 10 000 kr.

Vi gör ett exempel att lära från. Antag att drivmedelsandelen vid basmånaden var 20%. Åkarens kostnad för diesel var med andra ord 2000 kr när transportuppdraget började. När vi skall fakturera år 2 är vårt aktuella pris 11 000 kr. Om vi tar andelen 20% och multiplicerar med förändring enligt index 20% så blir det 4%. Tar vi därefter 4% på 11 000 kr så blir det 440 kr.

Vi tittar på åkarens kostnad för diesel. Den var 2000 kr vid basmånaden och en höjning med 20% bör innebära att åkaren vid avläsningsmånaden har en kostnad på 2400 kr för diesel. En ökning med 400 kr. Vi kan då se att vår uträkning i förra stycket skulle ge 440 kr och det måste därför vara fel.

Orsaken till att det inte blir rätt är att vi först räknade 4% på aktuellt pris, 11 000 kr och sedan tog 4% på ursprungspriset 10 000 kr. Skall det bli rätt måste vi med andra ord använda ursprungspriset. Bekymret är att de flesta inte vill göra så. När man fakturerar vill åkerierna på en rad ange aktuellt pris och på raden efter göra ett procenttillägg för DMT. Vill man göra så måste man varje gång som aktuellt pris ändras också korrigera procentsatsen som utgör DMT.

I vårt exempel hade priset ökat 10%, från 10 000 kr till 11 000 kr. Det betyder att vi kan korrigera DMT. Istället för 4% som vi fick fram genom att ta andel * förändring enligt index så tar vi och lägger till en faktor, basprisets andel av aktuellt pris. Baspriset 10 000 kr i relation till 11 000 kr är ungefär 90,9%. Uträkningen blir då

andelen 20% * förändring enligt index 20% * basprisets som andel av aktuellt pris 90,9%

Prisförändring med index exklusive drivmedel

Prisförändring baserat på indexförändring exklusive drivmedel

Överenskommelser om transportpris innehåller ofta villkor om dels ett drivmedelstillägg och dels att resterande del av priset skall korrigeras för indexförändring för alla andra kostnader som åkeriet har. Ofta beräknas nytt DMT varje månad medan förändring för övriga kostnader sker med längre intervall, ex halvårsvis.

Med SÅindex finns möjlighet att se sammanvägda indexserier. Exempel på sådana serier är T92SÅ08 Långväga styckegods. Det finns åtskilliga andra serier och principen är lika för alla.

De sammanvägda serierna visar indextal totalt och indextal exklusive diesel. Hanteringen av indexförändring exklusive diesel är identisk med den som gäller för hur DMT beräknas. Det är bara att tänka "övrigt" där vi tidigare skrev "diesel".

Grunden för beräkningen är

*förändring enligt index exklusive drivmedel * den andel som dessa kostnader utgjorde av ursprungspriset.*

Vi tar ett exempel igen. Ursprungspriset var 10 000 kr. De kostnader som inte var diesel steg från 8000 kr till 9000 kr. En ökning med 1000 kr och i procent är det 12,5%. Detta är förändringen enligt index exklusive drivmedel.

DMT blir: $förändringen\ 12,5\% * andelen\ 80\% = 10\%$

Tar vi ursprungspriset 10 000 kr och multiplicerar med 10% så blir det 1000 kr, precis så mycket som det skulle bli.

Prisförändring baserat på indexförändring exklusive drivmedel när DMT inte var noll vid basdatum

I många verksamheter jobbar transportsäljande företag med ett generellt DMT. Det kan vara bestämt för ett antal år sedan och var då givetvis noll. När nya affärer görs upp så beräknas inga nya DMT för just denna affär utan man fastställer att det pris som gäller för en ny affär är ett visst pris plus det "generella" DMT som gäller hos transportsäljaren varje månad.

Vi tar ett exempel. Överenskommet pris vid basdatum är 10 000 kr plus ett DMT som är 10 %. Köparen får med andra ord betala 11 000 kr sammanlagt. Sex månader efter basmånaden är parterna överens om att priset skall korrigeras i relation till *förändring enligt index exklusive drivmedel*. Låt oss anta att denna förändring är 5%.

Huvudregeln vi använder säger att vi skall ta förändringen exklusive drivmedel och multiplicera med andelen så får vi ett procenttal som säger hur mycket vi skall höja ursprungspriset. Vad är andelen och vad är ursprungspriset?

Ett vanligt sätt att hantera denna situation är att man utgår från den andel som gäller för en bestämd typransportserie i SÅindex. Köpare och säljare kan där se hur stor andel av serien som motsvarades av de kostnader som inte var diesel. Som exempel säger vi att det var 80% av kostnaderna vid basmånaden som var andra kostnader än diesel.

Skall vi nu ta förändringen exklusive diesel som är 5% och multiplicera med andelen som var 80% för att då få fram hur mycket vi skall höja ursprungspriset? Javisst. Det fungerar. Problemet är bara att alla inte kommer ihåg att ursprungspriset i det här läget är både pris

när affären började och DMT när transporten började. Med andra ord 11 000 kr och inte 10 000 kr.

Den andel av kostnaderna som inte var drivmedel angavs till 80 %. Vi får då anta att det är 80 % av totala ersättningen (eller kostnaden). Den totala ersättningen är både transportpris och DMT när uppgörelsen startade.

Definitioner för beräkning av prisförändringar kopplade till SÅindex indexserier.

I detta avsnitt återges de allmänna definitioner som finns för beräkning av prisförändring kopplade till SÅindex indexserier. Det är med andra ord inte särskilt gjorda för just drivmedelstillägg. I avtal där det finns paragrafer som handlar om indexreglering av pris är det bra om man är överens om vad som menas med viktiga uttryck. Ett lämpligt sätt är att använda de uttryck som beskrivs i definitionerna och att i avtalstexten hänvisa till dessa definitioner.

Allmänt

Avsikten är att det överenskomna priset skall kompensera för förändringar i kostnader. Följande stycken definierar betydelsen för olika begrepp och termer som förekommer i samband med att pris kopplas till kostnadsutveckling.

Baspris

Baspris är det pris som parterna ursprungligen kommit överens om. *Baspris* kan vara ett pris uttryckt i kronor eller så kan ett *baspris* vara flera pris i en eller flera prislister, offerter eller avtal. I de fall *baspris* hänvisar till prislister mm skall förändringen som mäts uttryckas i procent och anses påverka alla pris i prislistan såvida inte något pris uttryckligen undantagits.

Indexserie

Sveriges åkeriföretag publicerar månadsvis mätningar av kostnader inom åkerinäringen och vissa näraliggande verksamheter. Uppgifterna är framtagna och fastställda av SCB vad avser serier som berör Lastbilar och serier benämnda entreprenad 1 och entreprenad 2. Övriga serier är beräknade och fastställda av TFK.

Varje *indexserie* har en särskild kod och en benämning. Indexseriens kod bör användas för att ange vilken indexserie som avses.

En indexserie består av ett tal för varje månad. Talet motsvarar seriens kostnadsutveckling från indexseriens start, där startmånadens kostnad satts att motsvara talet 100. Vissa serier avser utveckling för en viss typ av kostnad. Vissa serier avser *typtransporter*. En *typtransport* är en vid mätningarnas start bestämd sammanvägning av olika kostnader vilka ansågs motsvara en viss typ av transport. Kostnadernas andelar i typtransporten förändras över tiden med kostnadernas utveckling.

Prisets koppling till indexserier

Prisets koppling till en *indexserie* avser hur *baspriset* är kopplat till en eller flera *indexserier*. Hela priset kan vara kopplat till en *indexserie* eller så kan delar av priset vara kopplat till olika *indexserier*. Delar av priset kan även vara utan koppling till någon *indexserie* eller så kan en del av priset vara kopplat till annan mätbar faktor än en *indexserie*.

När koppling sker till flera indexserier anges varje del i procent av baspriset. Om en överenskommelse innebär att ett *baspris* skall kopplas till en typtransport index med tillägget att diesel skall regleras separat så skall parterna också ange hur stor del av baspriset som avser diesel.

Basmånad

Basmånad är den månad i *indexseriens* avläsning som parterna kommit överens om skall motsvara *baspriset*.

Avläsningsmånad och intervall

Avläsningsmånad är en månad i *indexserien* då index avläses och jämförs med *basmånadens* index för att fastställa *förändring*.

Vid prisöverenskommelse bestäms med vilket *intervall* avläsningsmånad inträffar. Ett *intervall* kan exempelvis vara att avläsning skall ske var tredje månad.

Om priset kopplats till flera olika indexserier så kan indexserierna ha olika avläsningsmånad och även olika intervall. En uppgörelse kan exempelvis innebära att 25% av priset skall kopplas till indexserien för diesel och att avläsning skall ske varje månad med prisrevideringsdatum den första varje månad. För resten av priset kan gälla att det skall ha intervallet en gång per år med avläsning i november och prisrevideringsdatum den 1 januari varje år.

Avläsningsmånad har samma intervall som intervallet för prisrevideringsdatum.

Prisrevideringsdatum

Prisrevideringsdatum är det datum från och med vilket ett nytt pris skall gälla. Vilket det nya priset skall vara styrs av förändringen mellan den *avläsningsmånad* som är lika med eller närmast föregår *prisrevideringsdatumets* månad. *Prisrevideringsdatum* skall ha samma intervall som *avläsningsmånad*, dvs om prisrevidering skall ske var 6:e månad så har också avläsningsmånaden intervallet var 6:e månad.

Uträkning

Nytt pris består av det gamla priset korrigerat med förändringar för varje indexserie som skall påverka priset.

Om hela priset är kopplat till en indexserie beräknas nytt pris enligt följande formel:

$\text{Indextal vid avläsningsmånad} / \text{Indextal vid basmånad} * \text{Baspris}$

Om priset är kopplat till flera serier kompletteras formeln med uppgift om varje dels andel:

$\text{Indextal vid avläsningsmånad} / \text{Indextal vid basmånad} * \text{Baspris} * \text{Andel}$

Om flera indexserier skall påverka priset beräknas förändringen för varje indexserie varefter det nya värdet på varje andel summeras och blir nytt pris.

Samma formel skall användas då ett typfordons förändring exkl diesel skall beräknas. De indextal som används skall då vara typfordonens indextal exkl diesel och andel skall vara andel av priset som ej motsvarar diesel.

Finns en prisuppgörelse om att diesel skall beräknas separat men parterna ej angett hur stor andel som är diesel så skall det typfordon som prisuppgörelsen i övrigt gäller användas för att bedöma dieselandel. Dieseln andel av *baspriset* skall då sättas till samma andel som utgör diesel i typfordonet vid *basmånaden*.